

وزارت راه و شهرسازی
مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی

مقررات ملی ساختمان ایران
مبخش چهاردهم
تأسیسات مکانیکی

دفتر تدوین مقررات ملی ساختمان
ویرایش سوم (۱۳۹۶)

سرشناسه	عنوان و نام پدیدآور
و ضبط ویراست	تهران: مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی، دفتر تدوین مقررات ملی ساختمان، [برای] وزارت راه و شهرسازی، مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی، ۱۳۹۶.
مشخصات نشر	تهران: مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	۲۲۲ ص: مصور، جدول.
فروست	۹۷۸-۶۰-۱۱۳-۱۷۲-۱: مقررات ملی ساختمان ایران: مبحث ۱۴.
شابک	۹۷۸-۶۰-۱۱۳-۱۷۲-۱: مقررات ملی ساختمان ایران: مبحث ۱۴.
و ضبط فهرست نویسی	Construction industry -- Law and legislation -- Iran : تأسیسات -- استانداردها
موضوع	Buildings -- Mechanical equipment -- Standards : مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی
موضوع	Road, Housing and Urban Development Research Center : مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی ایران
موضوع	مقررات ملی ساختمان ایران: مبحث ۱۴: کد ۱۴۰۲/۱۹۹۷: ج ۱۲: ۳۴۳۰۰۵: شناسه مزوده
موضوع	رده بندی آگره: ۳۴۳۰۰۵: رده بندی دعویی: ۳۴۳۰۰۵: شماره کتابشناسی ۱:

مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی

نام کتاب: مبحث چهاردهم تأسیسات مکانیکی
تهیه کننده: دفتر تدوین مقررات ملی ساختمان
شماره نشر: ک- ۷۶۲

ناشر: مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی
نوبت چاپ: اول ۱۳۹۶، ویرایش سوم
تیراژ: ۱۰۰۰۰ نسخه

قطعی: وزیری

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: اداره انتشارات و چاپ مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی
قیمت: ۱۰۰۰۰ ریال

ISBN: 978-600-113-172-1
شابک: ۹۷۸-۶۰-۱۱۳-۱۷۲-۱

کلیه حقوق این اثر برای تهیه کننده محفوظ است.

نشانی ناشر: تهران، بزرگراه شیخ فضل آ... نوری، رویرویی فاز ۲ شهرک فرهنگیان، خیابان نارگل، خیابان شهید علی
مرزوی، خیابان حکمت صندوق پستی: ۱۳۱۴۵-۱۶۹۶ تلفن: ۸۸۲۵۵۴۶-۶۴۲-۶
دورنگار: ۸۸۳۸۴۱۳۲ فروش الکترونیکی: pub@bhrc.ac.ir

پیش‌گفتار

مقررات ملی ساختمان در تمامی کشورها قواعدی هستند که به نحوی اجرای آن‌ها توسط شهروندان الام قانونی پیدا می‌کند. ادراک مشترک کلیه عوامل و عناصر مرتبط اعم از دولت، دولتهای محلی، مردم و مهندسان، موجب می‌گردد که منافع ملی ناشی از حفظ و افزایش بهره‌وری از سرمایه‌گذاری‌های ملی و همچنان - فقط جان و منافع عمومی بهره‌برداران ساختمان‌ها بر منافع سازمانی دستگاه‌های اجرایی و یا به دفع دولتهای محلی و همچنان منافع فوری سرمایه‌گذاران ترجیح داده شود. بدیهی است توافق و تنزام با این دسته از منافع و خواسته‌ها در قالب برنامه توسعه نظام ملی ساخت و ساز تحقق می‌بد.

از سال ۱۳۶۶ مقررات حاکم نسبه مهندسی و فنی ساختمان (طراحی - نظارت - اجرا)، توسط وزارت راه و شهرسازی در سبب مراقب ملی ساختمان به تدریج وضع و استفاده از آن الزامی شده است. توسعه آموزش عالی، مراکز تحقیق و حرفه ای سازمان‌های نظام مهندسی موجب افزایش نیروی انسانی متخصص و ماهر در سطح کشور گردید و به موازات آن مقررات ملی ساختمان و استانداردها و آینینه‌های ساختمانی نیز به همت اساتید و صاحب‌نظران شاغل در حرفه به صورت دوره‌ای مورد بازنگری و تجدید چاپ قرار گرفته‌اند. در سال سازه‌این مقررات به درجه‌ای از کمال و غنا رسیده است که به عنوان مرجع و منبع آموزشی ضمن تأمین نیاز سبی دانشگاهیان و جامعه مهندسی کشور، سازندگان و بهره‌برداران، ابزار و مرجع کنترل لازمه برای اطمینان از کیفیت ساخت و سازها برای ناظران و بازرسان فراهم نموده است.

مقایسه کیفیت ساختمان‌ها بویژه از حیث سازه‌ای در سال‌های اخیر با قبل از مدونین مقررات ملی ساختمان مؤید تأثیر این مقررات در ارتقای کیفیت ساختمان‌ها و سیر تکاملی آن در جهت تأمین این‌منی، بهداشت، رفاه و آسایش و صرفه اقتصادی می‌باشد اما با مقایسه آمار کمی و کیفی، وضع موجود کشور با میانگین شاخص‌های جهانی فاصله قابل توجهی وجود دارد.

برای جبران فاصله شاخص‌های پیش‌گفته شده لازم است اولاً نهادهای حاکمیتی سیاست‌گذار و برنامه‌ریز و مراجع صدور پروانه ساختارهای کنترل و نظارت را مورد بازنگری قرار داده تا سیستم

نظرارت جدی تری نسبت به تولید، توزیع و مصرف مصالح استاندارد و اجرای مقررات ملی ساختمان اعمال گردد. ثانیاً سازمان های نظام مهندسی ساختمان، تشكل های حرفه ای دانشگاه ها و مرکز آموزشی و تحقیقاتی بیش از پیش در ترویج و تبیین مقررات وضع شده، الگوسازی و ارایه نمونه های عینی رعایت مقررات یاد شده و معرفی فن آوری های نوین و به نمایش گذاشتن مزایای آن تلاش نمایند. ثالثاً مهندسان و سازندگان که وظیفه اساسی در اعمال ضوابط و مقررات ساختمانی را در طراحی، اجرا و نظارت ساخت و سازها بر عهده دارند با به روز رسانی دانش فنی و مهارت حرفه ای و با تکیه بر اصل اخلاق حرفه ای خود نسبت به اجرای مقررات ملی ساختمان بیش از پیش اسرار ورزیده و کارفرمایان و مالکان نیز تشویق یا ملزم به رعایت مقررات ملی ساختمان آن شوند. همین مردم به عنوان بهره برداران نهایی می توانند با افزایش سطح آگاهی از حقوق خود نقش اساسی در رفع احتقار افراد از طبقه افزايش مطالبات در كيفيت و بهره ووري ساختمان ها و ايجاد انگيزه رقابت در ارائه ساخته های با كيفيت ايفا نمایند.

در خاتمه از كليه اسمايد و ساحب نازان و تدوين كنندگان که از ابتدا تاکنون در تدوين و تجدیدنظر مباحث مقررات ملی ساخته های ساختمان و در همافرعي و همكاری با اين وزارت از هیچ کوششی دريغ ننموده اند، سپاس گزارم. همچنان راي دست اندر كاران ساخت و ساز از دستگاه های نظارتی و كنترلي، مراجع صدور پروانه و كليه عزيرى اجرای اين مقررات را خدمتگزاری به ميهن و مردم خویش می پندارند، آرزوی موفقیت و سربلندی در پيگاه خدای متعال می نمایم.

پیاس آخوندی
وزیر دار و شهرسازی

مقدمه ویرایش سوم

چاپ نخست مبحث چهاردهم مقررات ملی ساختمان، با پیش نویس تهیه شده توسط زنده باد مهندس حشمت‌الله منصف و توسط کمیته تخصصی به ریاست ایشان تدوین و در سال ۱۳۸۰ منتشر شد.

همراه با تحولات مستمر علمی و صنعتی و براساس نیاز به روزآمد شدن مقررات طرح و اجرای ساختمان، دفتر تدوین مقررات ملی ساختمان بازنگری مباحث مقررات ملی را در دستور کار خود قرار داده است.

بازنگری اول مبحث چهاردهم نیز در کمیته تخصصی به ریاست مهندس منصف انجام و پس از تصویب در سوی تدوین مقررات ملی آماده چاپ بود که به دلیل تغییرات مدیریتی در وزارت راه و شهرسازی و تغییر کلی ترکیب شورای تدوین و کمیته های تخصصی چاپ نشد. همان بازنگری با تغییراتی در سال ۱۳۹۱ م سر شد.

تهیه ویرایش سوم (بار سری دوم، مبحث چهاردهم، از تیر ماه سال ۱۳۹۳ بر پایه همان استخوان بندی متن اولیه و زیر نظر مهندس منصف آغاز شد و گرچه ایشان به دلیل کسالت امکان حضور در جلسات کمیته را نداشتند ولی تغییرات پیشنهادی با ایشان مشورت و از رهنمودهای ایشان استفاده شده است. پس از در نذشته همان مس منصف نیز کمیته تخصصی کوشش کرده است به روش ایشان در تدوین مقررات که نتیجهٔ آن مطالعه و تجربه بوده است، وفادار بماند.

تغییرات عمده در متن ویرایش حاضر نسبت به ویرایش اولی را می توان به شرح زیر برشموده:

فصل اول

- بند مربوط به حاکم بودن احکام قانونی "قانون نظام حسوس و کنترل ساختمان و آئین نامه اجرائی آن" و مبحث دوم مقررات ملی ساختمان "نظمات ازره" ب الزامات مقرر شده در مبحث چهاردهم اضافه شده است.

- نگهداری تأسیسات به مبحث بیست و دوم مقررات ملی ارجاع شده است.

فصل دوم

- تعاریف جدید اضافه شده و تعدادی از تعاریف موجود اصلاح شده است.

فصل سوم

- الزامات تخلیه چگالیده دستگاههای گرمائی چگالشی با سوخت مایع یا گاز اضافه شده است.
- لزوم تأمین هوا و کنترل دمای فضاهای محل سکونت یا کار انسان اضافه شده است.

فصل چهارم

- فاصله بازشوهای ورود هوا از معابر اصلاح شده و امکان باز شدن بازشوی هوا به پاسیو تحت شرایطی مجاز شناخته شده است.
- دوش ، سالن های آرایش زنان و مکان های ویرثه سیگار کشیدن در فضاهای عمومی به فضاهایی که هوای آنها نباید بازگردانی شود اضافه شده است.
- مقادیر هوای ورودی از بیرون و هوای تخلیه فضاهای مختلف و غلظت مونواکسید کربن در تهویه پارکینگ ها بازنگری شده است.

فصل پنجم

- الزات آغشته هوای خشکشی و تخلیه هوای آشپرخانه های تجاری اصلاح شده است.
- الزامات سیستم ^۱ بازداشت انرژی در سیستم های تخلیه هوا اضافه شده است.

فصل ششم

- الزامات مربوط به یازدهم راه ازنگری و به روز شده است.
- استاندارد های ساخت کابل های فلزی و غیر فلزی مشخص شده است.
- الزامات صافی های هوا اضافه شده است.
- الزامات سیستم های آشکار ساز دود اضافه شده است.
- استاندارد عایق کاری داخل کانال و درج سخنچات روی عایق کانال اضافه شده است.

فصل هفتم

- آبگرمکن از فصل هشتم به این فصل منتقل شده و از این استاندارد انواع آبگرمکن اضافه شده است.
- استانداردهای دیگ ها و پکیج های چگالشی اضافه شده است.
- الزامات سیستم های کنترل دیگ ها به استاندارد ساخت ارجاع شده است.
- الزام در تظر گرفتن بارهای ناشی از زمین لرزه در طراحی و اجرای سیستم مهار دستگاه به سازه ساختمن اضافه شده است.

- الزام نصب سنسور جریان آب روی دیگ های نوع کوبیلی و WATER TUBE اضافه شده است.

فصل هشتم

- گرم کننده های تابشی و برج خنک کن به مبحث اضافه شده است.
- الزامات تجهیزات رانده شده توسط موتور و توربین گاز اضافه شده است.

- نصب بخاری گازی بدون دودکش در واحد های مسکونی ممنوع شده است.
- استاندارد کوره هوای گرم کانالی با گرمکن بر قی اضافه شده است.

فصل نهم

- این فصل بر مبنای استانداردهای معتبر بازنگری و به روز شده است.
- #### فصل دهم

- استاندارد های لوله ها و فیتینگ ها به روز شده است.
- الزامات نصب لوله های دفتی به روز شده است.
- درمورد باقی لوله با توجه به احتمال یکسان نبودن الزامات مباحث ۱۴ و ۱۹ الزامات سختگ را به معیار قرارداده شده است.
- لوله کشی گرمایش از کف اضافه شده است.
- لزوم در نظر گیری نیزی ناشی از زلزله به الزامات طراحی بستها و تکیه گاه های لوله ها اضافه شده است.

فصل یازدهم

- لزوم در نظر گرفتن نیروهای سی رزیمه به الزامات طراحی بستها و تکیه گاه های دودکش قائم و لوله رابط آن اضافه شده است.
- لزوم رعایت حداقل فاصله ۳ متر بین حفاظ و دهانه خروجی دودکش به الزامات اضافه شده است.
- رعایت حداقل ارتفاع دودکش به مقدار ۱۵۰۰ میل متر بالاتر از بلندترین طوقه خروج دود مرتبه اضافه شده است.
- الزامات دودکش فلزی در داخل ساختمان اصلاح شده است.
- الزامات دودکش های بویلر های چگالشی اضافه شده است.
- الزامات عبور لوله رابط دودکش از دیوارها و تیغه های ساخته شده از ساختمان اضافه شده است.

فصل دوازدهم

- این فصل با توجه به استانداردهای معتبر بازنگری و به روز شده است.
- الزامات نصب مخازن سوخت در داخل ساختمان کامل تر شده است.
- الزامات سیستم گرمکن سوخت تکمیل شده است.
- سیستم دیداری و شنیداری کنترل سطح مایع در مخازن سوخت اضافه شده است.

فصل سیزدهم

- میرد های جدید اضافه شده است.
- تعویض هوای موتورخانه تبرید به روز شده است.
- طراحی سیستم لوله کشی بر مبنای استانداردهای معتبر الزامی شده است.
- در قسمت اجرای لوله کشی محدودیت موقعیت لوله ها دقیق تر مشخص شده است.

فصل چهاردهم

- این فصل با عنوان سیستم های خورشیدی اضافه شده است.

فصل پانزدهم

- کاهش فاصله مجاز که قبلا در فصل چهاردهم آمده بود به فصل پانزدهم منتقل شده است.
پیوست ها
- جداول روز رجه ح ۱ و پیوست ۱ به استانداردهای مرجع اختصاص یافته است.

در پایان، از کلیه سازمان های نظامی هندسی ساختمان استان ها، شرکت های سازنده لوازم و مصالح تاسیساتی و مهندساز، با این نظرات و پیشنهادات ارزنده خود این کمیته را در انجام تعهداتش باری نموده اند صمیمان تشکر و قدردانی می نمایند و امیدوار است این همکاری جامعه مهندسی کشور تداوم یابد تا نظرات و پیشنهادهای جدید در ویرایش بعدی مبحث مورد بهره برداری قرار گیرد.

کمیته تخصصی مبحث چهاردهم سفارات ملی ساختمان

۱۳۹۶

فهرست

صفحه

عنوان

۱	۱-۱۴ الزامات قانونی
۱	۱-۱۴ دامنه کاربرد
۲	۲-۱۴ تعاریف
۲	۳-۱۴ استانداردها
۲	۴-۱۴ تغییره ترات
۳	۵-۱۴ ساختمانهای جدید
۳	۶-۱۴ ساختمانهای در حال ساخت
۳	۷-۱۴ توسعه، تغییر، تعمیم
۳	۸-۱۴ راهبری و نگهداری
۲	۹-۱۴ تغییر کاربری
۴	۱۰-۱۴ تخریب
۴	۱۱-۱۴ مصالح
۵	۱۲-۱۴ مدارک فنی
۵	۱۳-۱۴ بازرسی و آزمایش
۶	۱۴-۱۴ تطبیق نظامات اداری این مبحث با مبحث دوم
۷	۲-۱۴ تعاریف
۷	۱-۲-۱۴ کلیات
۷	۲-۲-۱۴ فهرست تعاریف
۲۷	۳-۱۴ مقررات کلی
۲۷	۱-۳-۱۴ کلیات
۲۸	۲-۳-۱۴ پلاک گذاری
۳۰	۳-۳-۱۴ حفاظت ساختمان

۳۰	۴-۳-۱۴ محل دستگاه‌ها
۳۱	۵-۳-۱۴ نصب دستگاه‌ها
۳۳	۶-۳-۱۴ فضاهای دسترسی
۳۵	۷-۳-۱۴ تخلیه چگالیده
۳۶	۸-۳-۱۴ تأمین هوا و کنترل دما
۳۷	۴-۱۴ تعویض هوا
۳۷	۱-۴-۱۴ آلات
۳۸	۲-۴-۱۴ دهانه‌ای ورود و تخلیه هوا
۳۹	۳-۴-۱۴: تعویض هوای طبیعی
۴۰	۴-۴-۱۴ تعویض هوای مکانیکی
۴۵	۵-۱۴ تخلیه هوا
۴۵	۱-۵-۱۴ کلیات
۴۷	۲-۵-۱۴ الزامات تخلیه مکانیکی ها
۵۰	۳-۵-۱۴ تخلیه هوای مرکز تولید و نگهداری، خط رزا
۵۲	۴-۵-۱۴ موتور و هوکش
۵۴	۵-۵-۱۴ تخلیه هوای آشپزخانه خانگی
۵۵	۶-۵-۱۴ تخلیه هوای آشپزخانه تجاری
۶۳	۷-۵-۱۴ بازیافت انرژی
۶۵	۶-۱۴ کanal کشی
۶۵	۱-۶-۱۴ کلیات
۶۶	۲-۶-۱۴ پلنوم
۶۸	۳-۶-۱۴ طراحی و ساخت کانال
۷۲	۴-۶-۱۴ نصب کانال هوا
۷۴	۵-۶-۱۴ صافی‌های هوا
۷۵	۶-۶-۱۴ سیستم‌های آشکارساز دود
۷۶	۷-۶-۱۴ عایق‌کاری کانال هوا

۸۱	۷-۱۴ دیگ، آب گرم کن و مخزن آب گرم تحت فشار
۸۱	۱-۷-۱۴ کلیات
۸۱	۲-۷-۱۴ آب گرم کن
۸۴	۳-۷-۱۴ مخزن تحت فشار آب گرم مصرفی
۸۵	۴-۷-۱۴ دیگ آب گرم و بخار
۸۹	۵-۷-۱۴ لوازم اندازه‌گیری روی دیگ‌ها
۸۹	۶-۷-۱۴ کنتان سلح پایین آب دیگ
۸۹	۷-۷-۱۴ شب اعمینان
۹۱	۸-۷-۱۴ لوازم کترل و ایمه
۹۱	۹-۷-۱۴ مخزن انبساطیست مایی
۹۵	۱۴-۸ دستگاه‌های گرم کنند و خنک کننده ویژه
۹۵	۱-۸-۱۴ کلیات
۹۷	۲-۸-۱۴ شومینه با سوخت جامد
۹۷	۳-۸-۱۴ شومینه گازی
۹۸	۴-۸-۱۴ بخاری نفتی با دودکش
۹۸	۵-۸-۱۴ بخاری گازی با دودکش
۹۹	۶-۸-۱۴ بخاری گازی بدون دودکش
۹۹	۷-۸-۱۴ بخاری برقی
۱۰۰	۸-۸-۱۴ کوره هوای گرم بدون کانال
۱۰۱	۹-۸-۱۴ کوره هوای گرم کانالی
۱۰۲	۱۰-۸-۱۴ گرم کننده برقی سونا
۱۰۲	۱۱-۸-۱۴ کولر گازی و یمپ حرارتی
۱۰۴	۱۲-۸-۱۴ کولر آبی
۱۰۵	۱۳-۸-۱۴ گرم کننده تابشی
۱۰۶	۱۴-۸-۱۴ تجهیزات و وسایل رانده شده توسط موتور و توربین گاز
۱۰۷	۱۵-۸-۱۴ برج‌های خنک کننده

۹-۱۴ تأمین هوای احتراق

- ۱۰۹ ۱-۹-۱۴ کلیات
۱۱۱ ۲-۹-۱۴ تأمین هوای احتراق از داخل ساختمان
۱۱۲ ۳-۹-۱۴ تأمین هوای احتراق از خارج ساختمان
۱۱۴ ۴-۹-۱۴ تأمین هم زمان هوای احتراق از داخل و خارج ساختمان
۱۱۴ ۵-۹-۱۴ تأمین مکانیکی هوای احتراق
۱۱۵ ۶-۹-۱۴ دهانه‌ها و کانال‌های ورودی هوای احتراق
۱۱۶ ۷-۹-۱۴ فاظت در برابر گازها و بخارات خطرناک

۱۰-۱۴ لوله کشی

- ۱۱۷ ۱-۱۰-۱۴ دامنه ناربرد
۱۱۷ ۲-۱۰-۱۴ طراحی ریه کشی
۱۱۸ ۳-۱۰-۱۴ مصالح لوله کشی
۱۱۹ ۴-۱۰-۱۴ اجرای لوله کشی
۱۲۶ ۵-۱۰-۱۴ آزمایش
۱۳۰ ۶-۱۰-۱۴ عایق کاری
۱۳۱

۱۱-۱۴ دودکش

- ۱۳۵ ۱-۱۱-۱۴ کلیات
۱۳۵ ۲-۱۱-۱۴ دودکش با مکش طبیعی
۱۳۷ ۳-۱۱-۱۴ دودکش با مکش یا رانش مکانیکی
۱۳۸ ۴-۱۱-۱۴ دودکش مشترک برای چند دستگاه
۱۳۹ ۵-۱۱-۱۴ دودکش قائم فلزی
۱۴۰ ۶-۱۱-۱۴ دودکش قائم با مصالح بنائی
۱۴۳ ۷-۱۱-۱۴ دودکش شومینه
۱۴۵ ۸-۱۱-۱۴ لوله رابط دودکش
۱۴۶

۱۲-۱۴ ذخیره‌سازی و لوله کشی سوخت مایع

۱۴۹	۱-۱۲-۱۴ کلیات
۱۴۹	۲-۱۲-۱۴ مخزن سوخت مایع
۱۵۶	۳-۱۲-۱۴ لوله کشی سوخت مایع
۱۶۳	۴-۱۲-۱۴ آزمایش
 ۱۶۵	 ۱۳-۱۴ تبرید
۱۶۵	۱-۱۳-۱۴ کلیات
۱۶۶	۲-۱۳-۱۴ مبردها
۱۷۳	۳-۱۳-۱۴ طبقه بی سیستم‌های تبرید از نظر احتمال نشت مبرد
۱۷۴	۴-۱۳-۱۴ کاربرد سیستم‌های تبرید در ساختمان‌های مختلف
۱۷۷	۵-۱۳-۱۴ الزامات عموم در مونتاژ خانه سیستم تبرید
۱۸۱	۶-۱۳-۱۴ الزامات ویژه در درخواست سیستم تبرید
۱۸۲	۷-۱۳-۱۴ لوله کشی سیستم تبرید
۱۸۶	۸-۱۳-۱۴ آزمایش در کارگاه
 ۱۸۹	 ۱۴-۱۴ سیستم‌های خورشیدی
۱۸۹	۱-۱۴-۱۴ کلیات
۱۸۹	۲-۱۴-۱۴ نصب
۱۹۱	۳-۱۴-۱۴ سیال واسط
۱۹۱	۴-۱۴-۱۴ مصالح
 ۱۹۳	 ۱۵-۱۴ کاهش فاصله مجاز
۱۹۳	۱-۱۵-۱۴ دامنه کاربرد
۱۹۴	۲-۱۵-۱۴ کلیات
۱۹۴	۳-۱۵-۱۴ جدول کاهش مجاز
 ۱۹۷	 پیوست ۱ - استانداردهای مرجع
۲۱۵	پیوست ۲ - واژه نامه فارسی - انگلیسی